

Bli kjent med Timoteus (3)

“Timoteus” er høyaktuelt

Jo mer jeg leser om Timoteus i Apostlenes gjerninger og Paulus sine brev, jo mer ser jeg hvor mye menigheten vår og hver enkelt kristen kan lære. Jeg tror vi har truffet godt med å kalle undervisningen “Timoteus”. Paulus var et forbilde for Timoteus i *liv og lære*. Det er det vi ønsker også: at det vi nå går i gang med, skal ha dyp påvirkning på menighetens og den enkeltes liv og lære.

Paulus’ to brev til Timoteus

Brevene Paulus skriver til Timoteus er annerledes enn brevene til menighetene. De er personlige, liksom brevene til Titus og Filemon. De bærer preg av en nær relasjon, men de er også tøffe som når en far taler alvorlig med sin sønn. Vi overraskes kanskje av hvor opptatt Paulus er av «vranglærespøkelset». Det er avgjørende viktig for Paulus at både Timoteus og den menigheten Paulus på en måte betrakter seg som «åndelig far» for, holder fast ved det han kaller «den sunne lære». Slik skriver han: «*Timoteus, mitt barn, slik er oppdraget jeg nå overgir deg ...*» (1. Tim. 1,18).

Var dette med “sunn lære” viktig for menighetene Paulus forkynte og underviste i og skrev til, så er “den sunne lære” like viktig i dag. Leser vi kirkehistorien, vet vi hvor avgjørende viktig dette har vært. En menighet eller en kristen uten sunn lære, vil bli åndelig syk - og vil stadig være truet av usunn lære.

Sammenhengen – symbiosen - mellom lære og liv

I Apostlenes gjerninger er det selvsagt sammenheng mellom apostlenes lære og liv. Gjennom lære og liv formes nye disipler, helt i samsvar med Jesu siste ord til de disiplene han også kalte til å være apostler (Matteus 28,18-20). En av disiplene Paulus ga opplæring gjennom lære og liv, var Timoteus.

I flere av brevene Paulus skriver til menighetene, nevner han Timoteus. Timoteus er til og med avsender sammen med Paulus. **Læren** i brevene har som mål å hjelpe Jesu disipler til et sant og sterkt **liv** i etterfølgelsen av Jesus, til Guds ære.

Brevene *til* Timoteus

Den samme symbiosen mellom lære og liv finner vi igjen i brevene som Paulus skrev til Timoteus. Læren, om den er aldri så rett, har liten verdi om den ikke materialiseres i et sant og rett disippelliv.

Og et sant og rett disippelliv må bygge på en sann og sunn lære. Det lærer vi mye om i disse to brevene.

Det andre brevet til Timoteus har Paulus skrevet like før sin død – sitt martyrium i Rom i år 64. Dette gjør brevet spesielt. Men innholdsmessig forteller det ikke mye om hva Paulus tenker om sitt martyrium. Han er mest opptatt av Timoteus sitt liv og tjeneste og av menighetens sunnhet. Hvilke «temaer» er det han skriver om i de to brevene? Og et oppfølgende spørsmål: Er temaene aktuelle for oss?

Et par ord om å lide for Kristus og kanskje til og med lide martyrdøden: Paulus ble martyr for sin tro på Jesus, Timoteus likeså. For oss i trygge Norge høres det fremmed ut. Men kirkehistorien og den globale kirke i dag forteller at dette har vært og er en realitet for utrolig mange. I vår tid blir over 250 millioner kristne alvorlig forfulgt.

1. Nådehilsen

«**Nåde, barmhjertighet og fred fra Gud, vår Far, og Kristus Jesus, vår Herre!**» innleder han begge brevene med (1. Tim. 1,2; 2. Tim. 1,2). Det er mer enn en frase, det er et oppriktig ønske. Han avslutter brevene på lignende måte: «**Nåden være med dere!**»

Nåde, barmhjertighet og fred – fra Gud – det er dype sannheter. Jeg ser for meg Timoteus lese innledningen og stanse opp for hvert ord. Tenke på de bibelske beretningene om Guds nåde, barmhjertighet og fred. Tenke på Adam og Eva, Noah, Abraham, Jakob og Israel, Moses, David, Jesaja ... Og når brevene er lest, tenke på nåden igjen, for seg selv og menigheten. Tenke på freden fra en barmhjertig Gud.

Når nåde, barmhjertighet og fred fra Gud har fylt Timoteus sitt hjerte, er det tid for å si noe mer, også noe om alvoret i det å være kristen leder.

Hvordan er dette et forbilde for våre liv? Vi vet av erfaring hvor mye det første ordet eller det første blikket fra en person vi møter, betyr for en videre samtale og kontakt. Paulus skriver alltid først "**nåde og fred**", uansett hvor mye han ellers hadde å skrive av ros og formaninger. Kan vi regne med at han sa det også?

2. Advarsel mot vranglære

Det er naturlig å stille noen spørsmål: Hvorfor skriver Paulus så mye om vranglære? Er det nødvendig for våre ledere og forkynnere å være opptatt av truslene fra vranglære? Er det viktig for hver enkelt kristen å prøve lære og forkynnelse? Og: Hvordan kan vi prøve forkynnelse og undervisning, både det vi hører i egen menighet, det vi leser i bøker osv., hvis vi ikke har grundig kjennskap til Bibelen? Det er dette vi ønsker å gi hjelp til gjennom "Timoteus".

Er det et godt eller dårlig pedagogisk grep av Paulus å begynne å skrive om vranglære og usunn lære? Jeg tror apostelen vet hva han gjør. Men hvorfor er dette så viktig for Paulus at han begynner med det temaet (1. Tim. 1,3ff) og repeterer det flere ganger i de to brevene?

I Efesos hadde han talt til de eldste om det (Apg. 20). Han visste at det var siste gang han ville se dem, og derfor måtte han selvsagt si det som virkelig lå ham på hjertet (vers 13-38):

Her er noen sitater fra avskjedstalen:

Jeg har tjent Herren i all ydmykhet og med tårer i alle prøvelsene ...

Og nå drar jeg til Jerusalem, bundet av Ånden ... Den hellige ånd vitner for meg i by etter by og varsler om lenker og forfølgelser som venter meg. Men for meg er ikke liv eller død verdt å snakke om, bare jeg kan fullføre løpet og den tjenesten jeg fikk av Herren Jesus ...

... jeg har på ingen måte unnlatt å forkynne hele Guds plan og vilje.

Ta vare på dere selv og på hele den flokken som Den hellige ånd har satt dere til å være tilsynsmenn for! Vær hyrder for Guds menighet som han vant seg ved sitt eget blod!

*For jeg vet at når jeg har dratt bort, vil glupske ulver trenge inn blant dere, og de skåner ikke flokken. Ja, blant deres egne skal det stå fram menn som farer med **falsk lære** for å få dratt disiplene med seg. Våk derfor ...*

Og nå overgir jeg dere til Gud og hans nådeord ...

Flere ganger i de to brevene til den unge mannen han har undervist gjennom lære og liv, advarer Paulus mot vranglæren:

- vranglæren i de siste tider kommer fra forførende åndskrefter og demoners lære (1. Tim. 4,1-5),
- vranglære og pengebegjær står i motsetning til Jesu Kristi sunne ord og den lære som hører gudsfrykten til (1. Tim. 6,3ff)
- Timoteus må være sterk slik han kan vise fasthet mot vranglæren. Den sunne læren må han også gi videre (2. Tim. 2,14ff)
- menneskene i de siste tider elsker nytelser høyere enn de elsker Gud (2. Tim. 3,1ff)

Kjenner vi igjen dette når vi ser på kirken og verden i vår tid? Når Paulus gjentatte ganger skriver at det skjer i «de siste tider», kan vi forstå det slik at det bare vil intensiveres fram mot endetiden? Var det aktuelle ord på Timoteus' tid, er det vel enda mer aktuelt nå.

Derfor må vi desto mer holde oss til den sunne lære!

3. Paulus om seg selv

Forbønn

Paulus skriver til Timoteus at han ber for ham dag og natt (2. Tim 1,3). Det er den første og største av alle kristne ledes oppgave: Å be for dem en har rundt seg og under seg. Så oppmuntrer Paulus Timoteus om å tenne opp nådegaven han har fått. Inkludert i det å være et vitne om Jesus er også lidelsene for evangeliet (v. 8).

Det er herlige ord Paulus skriver til Timoteus (2. Tim. 1,13f): *Ha de sunne ord du har hørt av meg, som forbilde i tro og kjærlighet i Kristus Jesus. **Ta vare på den vakre skatten som er betrodd deg, ved Den hellige ånd som bor i oss!***

Den største av alle syndere (1. Tim. 1,12ff)

Det er sikkert ikke første gang Timoteus har hørt Paulus fortelle om seg selv og sin fortid. Før Paulus ble mektig møtt av Jesus, var han «den største synderen». Men nettopp fordi han som den største blant syndere, har fått oppleve Guds nåde, kan han frimodig og sterkt forkynne at «Jesus Kristus kom til verden for å frelse syndere». Dette er det som driver Paulus i hans liv og tjeneste. Hele livet hans er fylt av denne visjonen: «**At de må bli frelst!**»

Hva mer er det Paulus vil minne om?

Jo, troskap mot oppdraget (1. Tim. 6,11ff) og sammenhengen mellom tjeneste og lidelse (2. Tim. 2,1ff). Dernest ber han om at Timoteus må «*holde fast på det du har lært*» (2. Tim. 3,10ff), og til sist er det viktig å si: «*Fullfør løpet!*» (2. Tim. 4). Det finnes dessverre dem, også blant dem Paulus kjenner, som begynte godt, men som ikke fullførte. Det må ha vært vondt å registrere for Paulus, på samme måte som vi kjenner en ubeskrivelig sorg når noen faller fra troen på Jesus.

Paulus ser sin død og sitt **martyrium** komme (2. Tim 4,6ff). Men det er ingen nederlagsstemning. Når han har fullført løpet, mottar han seierskransen (gresk: *stefanon!*)

4. Forskrifter for gudstjenesten (1. Tim 2,1ff og 4,6ff).

Paulus nevner noen ting som hører til en rett og god gudstjenestefeiring: Det er fremfor alt bønn og påkallelse av Jesu navn, forbønn og takk for alle mennesker. For Gud har et mål gjennom sin menighet, og det er at *alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne*.

Dernest er selvsagt lesing fra Skriftene og undervisning viktig. *Ta deg særlig av skriftlesningen, formaningen og undervisningen ... Gi akt på deg selv og læren*, skriver Paulus til Timoteus (1. Tim. 4,16).

5. Menighetens ledere og ansvaret for menigheten (1. Tim. 3-4)

De som skal være ledere i menigheten, må prøves. Både menn og kvinner må lære hvordan en skal ferdes i Guds hus, altså menigheten (3,15). Paulus underviser om forskjellen på menns og kvinners tjeneste.

I et lite avsnitt mellom beskrivelsen av hvem som kan være ledere i menigheten (3,1-16) og ansvaret Timoteus og de andre lederne har for menigheten (4,6-16) skriver Paulus om «vranglæren i de siste tider» (4,1-5). Det er med andre ord en viktig oppgave for menighetens ledere å verne menigheten mot vranglære. Slik har det vært fra Paulus' og Timoteus' tid helt til vår tid. En sann leder tar dette ordet på alvor: «**Gi akt på deg selv og læren**» (4,16).

6. Venner og motstandere (2. Tim. 4,9ff)

Også den store apostelen opplevde å få motstandere. Noen sviktet underveis, noen gjorde ham mye vondt. Men andre var hans gode og trofaste venner. Slik var det for ham, og slik vil det være for oss. Men mest av alt fokuserer han mot slutten av sitt liv på de gode vennskapene.